

Bestseller New York Times

ROBERT
HARRIS

Waterland

Vítězná říša

VATERLAND

ROBERT HARRIS

VATERLAND

Vítězná říša

Z angličtiny přeložil
VIKTOR KRUPA

sloart

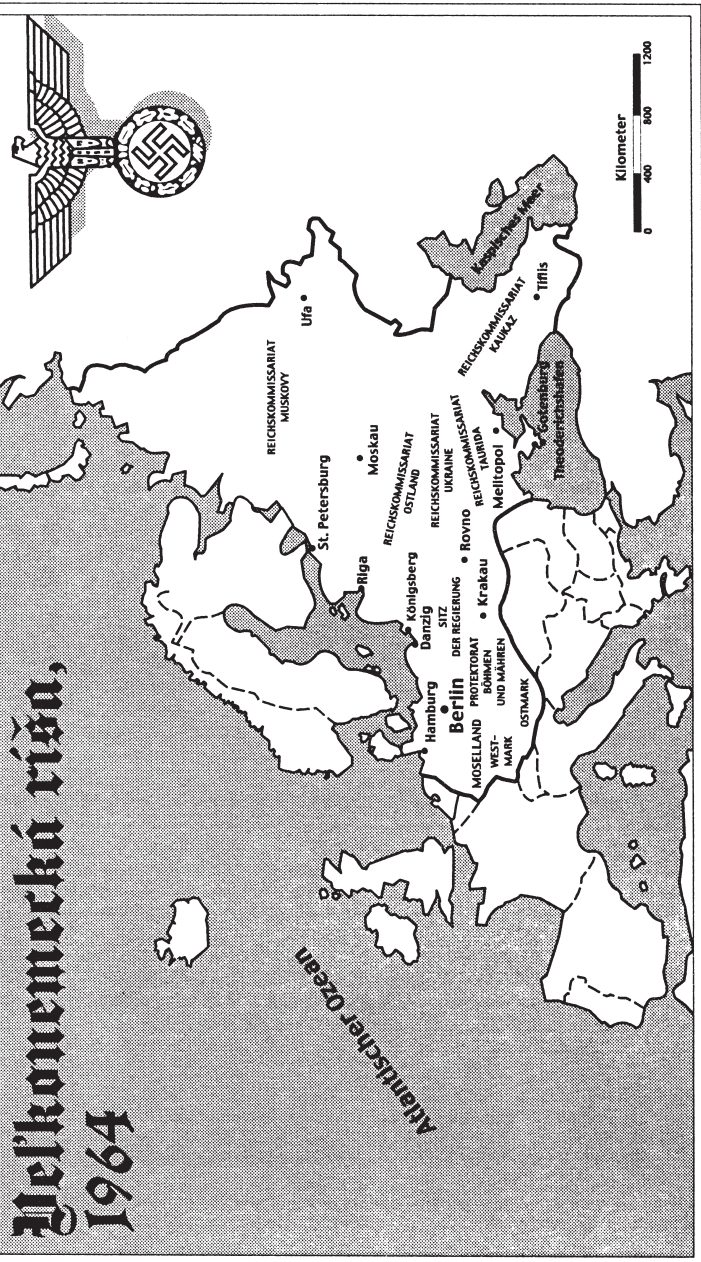
Copyright © Robert Harris 1992
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., Bratislava 2000, 2020
Translation © Viktor Krupa 1998, 2020

ISBN 978-80-556-4463-9

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie reprodukovat'
ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými,
ani mechanickými, ani vo forme fotokópií, nahrávok, prostredníctvom
súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne,
bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Gill

Nelkonemeckó rián, 1964

V celej Európe sa za pomoci monopolu technickej civilizácie a otrockej práce upadajúceho, zanedbávaného, chorľavého, nevzdelaného a otupovaného obyvateľstva chystalo zahniezdiť sto miliónov sebavedomých nemeckých pánov, aby sa mohli voľne preháňať po nekonečných diaľniciach, obdivovať zotavovne hnutia Kraft durch Freude (Radostou k sile), sídlo strany, Vojenské múzeum a Planetárium, ktoré führer hodlal vybudovať v Linzi (tom novom Hitleropolise), obzerať si tamojšie obrazárne a pri šľahačkových zákuskoch donekonečna počúvať nahrávky *Veselej vdovy*. Takto malo vyzeráť nemecké milénium, ktorému by sa neubránila ani fantázia.

HUGH TREVOR-ROPER

Hitlerova myseľ

Ľudia ma občas upozorňujú: „Len opatrne! Čaká ťa dvadsať rokov partizánskej vojny!“ Ja sa tou vyhlídkou nadchýnam... Nemecko zotrvá v stave večnej pohotovosti.

ADOLF HITLER

29. august 1942

PRVÁ ČASŤ

UTOROK 14. APRÍLA 1964

Prisahám Ti, Adolf Hitler,
führer a kancelár Nemeckej ríše,
na oddanosť a mužnosť.
Sľubujem Tebe a nadriadeným,
ktorých mi ustanovíš,
poslušnosť až do smrti.
Tak mi pomáhaj Boh.

PRÍSAHA SS

PRVÁ KAPITOLA

Celú noc gniavili Berlín husté mraky a udržali sa nad mestom až do mútneho rána. Nad západnými predmestiami visela dažďová clona a zahaľovala hladinu Havelského jazera ako dym.

Nebo i voda splývali do sivého závoja, v ktorom rušivo pôsobila iba temná línia náprotivného brehu. Nič sa nehýbalo. Nikde nebolo ani najnepatrnejšie svetielko.

Xavier March, vyšetrovateľ oddelenia vražd berlínskej Kriminalpolizei, skrátene Kripo, vystúpil z volkwagena a nastavil tvár dažďu. Dôverne poznal tento druh dažďa. Vedel, ako chutí, ako vonia. Bol to studený baltický dážď od severu, so štiplavou vôňou mora a soli. March sa na okamih vrátil dvadsať rokov do minulosti, do veliteľskej veže ponorky, ktorá s pritlmenými svetlami vychádzala z Wilhelmshavenu na more.

Pozrel na hodinky. Sedem preč.

Obďaleč parkovali pri ceste ďalšie tri autá. Za volantmi dvoch spali šoféri. Tretia bola motorizovaná hliadka poriadkovej polície čiže Ordnungspolizei, alebo Orpo, ako ju poznal každý Nemec. Auto bolo prázdne. Z otvoreného okna sa ozýval rušivý praskot vysielacky, do ktorého sa občas miešali nezrozumiteľné zvuky. Krútiaci sa maják na streche osvecoval les pri ceste prerušovanými ostrými belasými zábleskami.

March sa poobzeral a zbadal chlapov z hliadky Orpo pri jazere. Schovali sa pod brezu, z ktorej kvapkala voda. V bahne pod nohami sa im lesklo čosi bledé. Na vyvrátenom kmeni obďaleč sedel mladý muž v čiernej teplákovej súprave s označením SS na náprsnom vrecku. Bol zohnu-

tý, lakťami sa opieral o kolená a ruky si pritískal na sluchy. Vyzeral polutovaniahodne.

March si naposledy potiahol z cigarety a odhodil ju. Zasyčala a zhasla na mokrej ceste.

Keď podišiel k policajtom, jeden zdvihol ruku na pozdrav.

„Heil Hitler!“

March si ho nevšímal a zošmykol sa po blatistom brehu k mŕtvole, aby si ju obzrel.

Bolo to starecké telo – studené, tučné, nezarastené a šokujúco biele. Z diaľky vyzeralo takmer ako alabastrová socha zabudnutá v bahne. Zablatená mŕtvola, ležiaca horeznačky, spolovice vyčnievala z vody, ruky rozhodené, hlava zaklonená. Jedno oko mala zažmúrené, druhé zlovestne škúľilo na špinavú oblohu.

„Ako sa voláte, unterwachtmeister?“ ticho sa opýtal March. Ani sa neunúval odvrátiť pohľad od mŕtvoly, keď oslovil salutujúceho príslušníka Orpo.

„Ratka, pán sturmbannführer.“

Sturmbannführer bola esesácka hodnosť porovnateľná s hodnosťou majora wehrmachtu a Ratka zrejme prekypoval ochotou vzdať mu úctu, hoci bol na smrť unavený a premoknutý na kožu. March ho hneď odhadol, nemusel naňho ani pozrieť. Tri žiadosti o preloženie ku kriminálnej polícii, všetky zamietnuté, poslušná manželka, ktorá porodila pre führera celú jedenástku, príjem dvesto ríšskych mariek mesačne.

„Hm, Ratka,“ pokračoval March nezmeneným tichým hlasom, „kedy ho našli?“

„Asi pred hodinou, prosím. Práve sa nám končila zmena, hliadkovali sme pri Nikolassee. Zachytili sme výzvu. Súrnú. Boli sme tu o necelých päť minút.“

„Kto ho našiel?“

Ratka ukázal palcom ponad plece.

Mladý muž v tepláčkoch vstal. Mohol mať nanajvýš osemnásť rokov. Svetlohnedé vlasy mal ostrihané tak nakrátko, že mu cez ne presvitla ružová lebka. March si všimol, ako sa vyhýba pohľadu na mŕtvolu.

„Ako sa voláte?“

„Hermann Jost s hodnosťou schütze SS, prosím.“ Mládenec mal saský prízvuk, bol nervózny, neistý a chcel si získať Marchove sympatie.

„Z Výcvikovej akadémie Seppa Dietricha v Schlachtensee.“ March poznal tú školu. Bola to obluda z betónu a asfaltu, postavená v päťdesiatych rokoch južne od Havelského jazera. „Chodievam sem behať takmer každé ráno. Bolo ešte tma. Najprv som si myslel, že je to labuť,“ dodal bezradne.

Ratka sa pohrdavo zamračil. Kadet SS a vyľaká ho mŕtvý stavec! Nečudo, že vojna na Urale nemá konca-kraja.

„Jost, zazreli ste ešte niekoho?“ opýtal sa March hlasom prívetivého strýka.

„Nikoho, prosím. Pol kilometra odtiaľto je telefónna búdka. Zavola som, vrátil som sa a počkal som až do príchodu polície. Na ceste nebolo živej duše.“

March opäť pozrel na nebožtíka. Bol veľmi tučný. Vážil azda stodesať kíľ.

„Vytiahnime ho z vody.“ Vykročil k ceste. „Konečne by sme mali zobudiť naše spiace krásavice.“ Ratka, ktorý prešľapoval v lejaku z nohy na nohu, sa uškrnul.

Pršalo čoraz hustejšie a kladovskú stranu jazera nebolo vôbec vidieť. Kvapky šuchorili v korunách stromov a bubnovali na strechách áut. Vo vzduchu sa vznášal výrazný pach rozkladu, humusu a hnijúceho rastlinstva. Marchovi sa prilepili vlasy na lebku a voda mu stekala po zátylku. Nedbal na to. March vetril v každom, i najvšednejšom prípade, prísľub dobrodružstva.

Bol štíhly, mal štyridsaťdva rokov, sivé vlasy a sivé studené oči, ktoré ladili s oblohou. Za vojny ministerstvo propagandy vymyslelo námorníkom z ponoriek prezývku siví vlci a Marchovi, dôkladnému profesionálovi, isto sedela. No povahu nemal vlčiu, nepridával sa k svorkám, spoliehal sa skôr na mozog než na svaly, a preto ho kolegovia volali Lišiak.

Vzduch ako v ponorke!

Otvoril dvere bielej škodovky dokorán a ovalila ho vlna horúceho, vydýchaného vzduchu. V aute sa kúrilo.

„... bré ráno, Spiedel!“ Pomykal policajného fotografa za plece. „Nebojme sa dažďa.“ Spiedel sa strhol zo spánku a zagánil na Marcha.

Vodič druhej škodovky už otváral okno, keď sa k nemu blížil March. „Dobre, March. Dobre,“ zakvíkal chirurg vojsk SS August Eisler, patológ

kriminálnej polície, a z hlasu mu vanula urazená dôstojnosť. „Nechajte si svoj kasárenský humor pre tých, čo oň stoja.“

Zhromaždili sa pri vode, všetci okrem doktora Eislera, ktorý stál naboku pod staromódnym čiernym daždníkom. Nikomu nenavrhol, aby sa po-deň schoval. Zahrešil, keď mu vlnka oblizla topánku.

„Dopekla!“

Blesk fotoaparátu na okamih ožiaril scénu a znehybnil biele tváre, strie-borné nitky dažďa i čierne les. Zo šachoria obďaleč sa vynorila labuť, zve-davá, čo sa robí, a križovala hladinu zopár metrov od nich.

„Chráni si hniezdo,“ vysvetľoval mladý esesák.

„Ešte jeden záber tuto,“ ukázal March. „Aj tuto.“

Spiedel znovu zahrešil a vytiahol mokrú nohu z bahna. Fotoaparát dva razy cvakol.

March sa zohol a chytil mŕtvolu pod pazuchy. Bola tuhá ako stude-ná guma a klzká.

„Pomôžte mi.“

Chlapi z poriadkovej polície chytili mŕtvolu za ruky a súčasne po-tiahli. Fučali od námahy, keď ju vliekli na bahnistý breh do mokrej trávy. March sa narovnal a všimol si výraz Jostovej tváre.

Starec mal belasé plavky, ktoré sa mu zošuchli na kolená. Pohlavie sa mu v studenej vode scvrklo.

Chýbala mu ľavá noha.

Pochopiteľne, pomyslel si March. Dnes nie je nič jednoduché. Naozaj dobrodružstvo.

„Pán doktor, zaujíma ma váš názor.“

Eisler mrzuto zavzdychal, opatrne podišiel bližšie a stiahol si rukavi-cu. Noha mŕtvoly bola odseknutá pod lýtkom. Eisler, ešte vždy s dažd-níkom v ruke, sa ťarbavo zohol a prešiel prstami po kýpti.

„Lodná skrútka?“ opýtal sa March. Videl viacero mŕtvol, ktoré povy-ťahovali z rušných vodných ciest – z Tegelského jazera a Sprévy v Berlíne, z hamburského Alsteru – vyzerali, akoby ich spracoval mäsiar.

„Nie.“ Eisler odtiahol ruku. „Stará amputácia. Vcelku obstojná.“ Mocne pritisol päšť na hrudník mŕtvoly. Z úst jej vystrekla kalná voda a v nozdrách zabublalo. „Pomerne pokročilý rigor mortis. Smrť nastala

VATERLAND

pred dvanástimi hodinami. Možno neskôr.“ Opäť si natiahol rukavicu. Spoza stromov sa ozvalo vrčanie dieselového motora.

„Sanitka,“ poznamenal Ratka. „Dost' im to trvalo.“

March kývol Spiedelovi. „Ešte jeden záber.“

Sklopil zrak na mŕtvolu a zapálil si cigaretu. Potom si kvokol a zahľadel sa do jediného otvoreného oka. Kvočal dlho. Fotoaparát opäť cvakol. Labuť sa mykla, zatrepotala krídlami a zamierila doprostred jazera. Hľadala niečo pod zub.

DRUHÁ KAPITOLA

Sídlo kriminálnej polície sa nachádzalo na opačnom konci Berlína a cesta autom od Havelského jazera trvala dvadsaťpäť minút. March potreboval vyhlásenie od Josta a navrhol mu, že zastanú pred kasárňami, aby sa mohol prezliecť. Jost však odmietol, chcel to mať čo najrýchlejšie za sebou. Keď naložili mŕtvolu do sanitky a vypravili ju do márnice, Marchov malý štvordverový volkswagen sa zaradil do premávky. Bola špička.

Svitlo jedno z bezútešných berlínskych rán, keď povestný berlínsky vzduch neosviežuje, ale je skôr surový, keď človeka pália ruky i tvár od vlhkosti, akoby ho pichalo tisíc mrazivých ihliel. Autá uháňajúce po Potsdammer Chaussee tak striekali, že chodci – bola ich hŕstka – kráčali tesne popri múroch. March ich pozoroval cez zarosené okno a napadlo mu, že je to mesto slepcov, neisto kráčajúcich do práce.

Všetko bolo celkom normálne. To ho neskôr najväčšmi ohromovalo. Pripomínalo mu to haváriu. Predtým nič nezvyčajné, potom okamih a po ňom navždy zmenený svet. Veď čo je všednejšie ako vyloviť mŕtvolu z Havelského jazera? Stávalo sa to dva razy do mesiaca – medzi obeťami boli bezdomovci a skrachovaní podnikatelia, ľahkomyselní chalani a beznádejne zaľúbení tínedžeri, takí, čo sa utopili nešťastnou náhodou, samovrahovia alebo obeť vrážd, zúfalci, blázni i nevyliciteľne smutní nešťastníci.

Po štvrt na sedem zadrnčal v jeho byte na Ansbacher Strasse telefón. Nezobudil ho. March ležal v prítmí s otvorenými očami a počúval, ako prší. V posledných mesiacoch spával zle.

„March? Dostali sme hlásenie o mŕtvoľe vyloveneľ z Havelského jazera.“ Bol to Krause, dôstojník kriminálnej polície, ktorý mal nočnú službu. „Budte taký dobrý, chodte sa naňho pozrieť.“

March odvetil, že ho to nezaujíma.

„Aj tak chodte.“

„Nezaujíma ma to, lebo nie som v službe. Bol som v službe minulý a predminulý týždeň.“ Mohol dodať, že aj týždeň predtým. „Dnes mám voľno. Dobre sa pozrite do rozpisu.“

Na druhom konci linky nastalo ticho a vzápätí Krause zahundral čosi na ospravedlnenie. „Máte šťastie, March. Pozeral som do rozpisu za minulý týždeň. Môžete spať. Hoci...“ uškrnul sa, „hoci ktovie, čo stvárate.“

Dážd' šlahal do okna, ktoré zabuchotalo v závane vetra.

Keď sa našla mŕtvoľa, zachovával bežný postup. Na miesto činu sa musel dostaviť patológ, policajný fotograf a vyšetrovateľ. Vyšetrovatelia pracovali podľa rozpisu veliteľstva Kripo na Werderscher Markte.

„Ozaj, kto má dnes službu?“

„Max Jaeger.“

Jaeger. March s ním sedel v kancelárii. Pozrel na budík a spomenul si na domček v Pankowe, kde býva Max so ženou a štyrmi dcérami. Cez týždeň ho videli azda len pri raňajkách. March bol rozvedený a žil sám. Popoludnie chcel stráviť so synom. Ale celé dlhé predpoludnie nebolo čo robiť. Nemal najlepšiu náladu a dal by radšej prednosť nejakej rutine, aby sa sústredil na čosi iné.

„Ach, dajte mu pokoj,“ poznamenal. „Už som hore. Ujmem sa toho.“

To bolo takmer pred dvoma hodinami. March pozrel do spätného zrkadla na svojho spolucestujúceho. Odkedy odišli od jazera, Jost neprehovoril ani slovko. Nehybne sedel na zadnom sedadle a pozoroval sivé budovy, čo sa mihali okolo nich.

Pri Brandenburskej bráne im policajt na motorke zasignalizoval vlajkou, aby zastavili.

Uprostred Pariser Platzu nacvičovala v mláčkach kapela SA v premoknutých hnedých uniformách. Cez zatvorené okná presakovalo do volkswagena tmené dunenie bubnov a vytrubovanie v rytme starého partajného pochodu. Pred Umeleckou akadémiou sa zhýklo niekoľko tuctov zvedavcov a pozorovali ich schúlení v ležaku.

V tomto ročnom období človek nemohol prejsť cez Berlín, aby ne-
naďabil na podobný nácvik. O šesť dní boli narodeniny Adolfa Hitlera –
führertag, štátny sviatok – v ten deň budú defilovať všetky kapely v ríši.
Stierače sa pohybovali ako metronóm.

„Máme pred sebou jednoznačný dôkaz,“ zašomral March pri pohla-
de na dav, „že Nemci strácajú rozum, len čo začujú vojenskú hudbu.“

Obzrel sa na Josta, ktorý sa chabo uškrnul.

Bodku za melódiou dali činely. Zaznel potlesk mokrých rúk. Kapelník
sa obrátil a uklonil. Muzikanti sa mu za chrptom začali rozchádzať k autobu-
su, niektorí takmer utekali. Policajt na motorke počkal, kým sa celé námestie
vyprázdnilo, a úsečne zahvízdal. Bielou rukavicou im kývol, že môžu prejsť.

Otvorila sa pred nimi Unter den Linden. Ulica sa ešte vždy volala Pod
lipami, ale prišla o ne v tridsiatom šiestom. Pred berlínskou olympiádou
ich vyrúbali. Bol to akt erárneho vandalizmu. Mestský gauleiter Joseph
Goebbels dal po obidvoch stranách bulváru vztýčiť desaťmetrové kamen-
né stĺpy. Na každom sedel partajný orol s rozprestretými krídlami. Zo zo-
bákov a končekov krídel im kvapkala voda. Mali pocit, že sa ocitli na in-
diánskom pohrebisku.

Pred semaformi na križovatke s Friedrichstrasse March spomalil a od-
bočil doprava. O dve minúty zaparkovali na priestranstve pred budovou
Kripo na Werderscher Markte.

Bola to ohavná stavba – masívna, čierna od sadzí, wilhelmovská šesť-
poschodová budova na južnej strane námestia. March sem chodieval desať
rokov takmer sedem ráz do týždňa. Jeho bývalá žena sa často ponosovala,
že sa tam vyzná lepšie ako doma. Vnútri, za strážami SS a škripajúcimi
otáčavými dverami, visela tabuľa, ktorá oznamovala dnešný stupeň pro-
titeroristickej pohotovosti. Rozlišovali sa štyri stupne naliehavosti, od ze-
leného cez belasý a čierny až po červený. Nadnes bol stanovený červený
stupeň ako vždy.

Dvaja vrátnici v sklenej búde si ich skúmavo obzerali, keď vstúpili do
foyer. March sa preukázal a Josta zapísal ako návštevníka.

V budove bolo rušnejšie než zvyčajne. V týždni pred *führertagom* bolo
vždy trojnásobne rušnejšie. Po mramorovej dlažbe klopkali sekretárky na
vysokých podpätkoch so škatuľami záznamov v náručí. Vo vzduchu bolo
cítiť prenikavý pach mokrých kabátov a leštidla na dlažbu. Kde-tu po-

stávali skupinky dôstojníkov v zelených uniformách poriadkovej polície a čiernych rovnošatách kriminálnej polície a šeptom sa rozprávali o zločine. Nad nimi sa na náprotivných stranách haly vypínali busty Führera a veliteľa Hlavného ríšskeho úradu pre bezpečnosť Reinharda Heydricha, ovenčené girlandami, a upierali na seba bezduché pohľady.

March otvoril kovovú mrežu výťahu a kývol Jostovi, aby nastúpil.

Heydrichove bezpečnostné sily sa členili na tri zložky. Na samom spodku bola poriadková polícia, obyčajní policajti. Chytali opilcov, prevažali sa po diaľniciach, vypisovali pokuty za prekročenie povolenej rýchlosti, zatýkali, hasili požiare, hliadkovali na železnici a letiskách, dvíhali súrne telefonáty a vyťahovali z jazier mŕtvolu.

Na samom vrchu bola Sipo, Sicherheitspolizei, čiže bezpečnostná polícia. Do Sipo patrilo gestapo aj stranícka bezpečnostná zložka SD. Hlavné sídlo mala v ponurom komplexe budov po obidvoch stranách Prinz-Albrecht-Strasse, kilometer na juhozápad od Werderscher Marktu. Sipo sa zaoberala terorizmom, podvratnou činnosťou, kontrarozvedkou a „protišťátnymi zločinmi“. Mala uši v každej továrni a škole, v nemocniciach i kantínach, v každom meste, dedine, na každej ulici. Mŕtvola v jazere by zaujímala Sipo, iba keby išlo o teroristu alebo zradcu.

A kdesi medzi týmito dvoma zložkami sa nachádzala Kripo – piate oddelenie Hlavného ríšskeho úradu pre bezpečnosť. Kripo vyšetrovala klasické zločiny od vlamačstva cez vykrádanie bánk, násilné prepady, znásilnenia, zmiešané manželstvá až po vraždy. Mŕtvolu v jazerách – ich totožnosť a spôsob, ako sa ta dostali – patrili do pôsobnosti kriminálnej polície.

Výťah zastal na druhom poschodí. Chodba bola vysvietená ako akvárium. Zelené linoleum a zelené steny sa leskli v slabom neónovom svetle. Razil tam rovnaký pach leštidla ako dolu v hale, ale priakorený dezinfekčným prostriedkom v záchodoch a cigaretovým pachom. Chodbu vrúbilo dvadsať dverí z mliečneho skla, niektoré pootvorené. Boli to kancelárie vyšetrovateľov. Z jednej sa ozývalo klepanie písacieho stroja. Ktosi doň ťukal jedným prstom. V inej kancelárii drnčal telefón, ale nik ho nedvíhal.

„Nervové centrum nepretržitej vojny proti zločinným nepriateľom národného socializmu,“ poznamenal March. Citoval záhlavie nedávneho vydania straníckych novín *Völkischer Beobachter*. Odmlčal sa, a keď sa Jost zatváril nechápavo, dodal: „Bol to iba žart.“